

Ἡ συνείδηση (Ἅγιος Ἰγνάτιος Brianchaninov Ἐπίσκοπος Καυκάσου καί Μαύρης Θάλασσας)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ἅγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#)

ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ εἶναι ἡ αἴσθησις τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου, αἴσθησις λεπτή καὶ φωτεινή, ποὺ ξεχωρίζει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακόν.

Ἡ αἴσθησις αὐτὴ ξεχωρίζει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ πιὸ καθαρά ἀπ' ὅσο ὁ νοῦς. Πιὸ δύσκολο εἶναι νὰ παραπλανήσῃ κανεὶς τὴ συνείδηση παρὰ τὸν νοῦ. Καὶ τὸν πλανημένο νοῦ, ποὺ τὸν ὑποστηρίζει τὸ φιλάμαρτο θέλημα, γιὰ πολὺν καιρὸ τὸν ἀντιμάχεται ἡ συνείδησις.

Ἡ συνείδησις εἶναι ὁ φυσικὸς νόμος(1). Ἡ συνείδησις χειραγωγοῦσε τὸν ἄνθρωπο πρὶν τοῦ δοθεῖ ὁ γραπτὸς νόμος. Ἡ μεταπτωτικὴ ἀνθρωπότητα βαθμιαῖα οἰκειώθηκε ἕναν λαθεμένο τρόπο σκέψεως γιὰ τὸν Θεόν, τὸ καλὸ καὶ τὸ κακόν. Ἡ λαθεμένη σκέψις ἐπηρεάσῃ, φυσικά, καὶ τὴ συνείδηση. Ἔτσι, ὁ γραπτὸς νόμος ἀποτέλεσε ἀναγκαιότητα γιὰ τὴ χειραγωγή τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀληθινὴ θεογνωσία καὶ τὴ θεοφιλή διαγωγή.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἐπισφραγισμένη μὲ τὸ ἅγιο Βάπτισμα, θεραπεύει τὴ συνείδηση ἀπὸ τὴν κακὴ προδιάθεση (2) μὲ τὴν ὁποία τὴ δηλητηρίασε ἡ ἁμαρτία. Ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς συνειδήσεως ἀποκαθίσταται, ἐνισχύεται καὶ σταθεροποιεῖται μὲ τὴν τήρηση τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀποκατάσταση τῆς υἰείας καὶ ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς συνειδήσεως εἶναι δυνατὲς μόνο στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέσω τοῦ θείου νόμου της, πού κατευθύνει ὀρθὰ τὸν νοῦ. Γιατί κάθε λαθεμένη σκέψη ἐπιδρᾷ ἀρνητικὰ στὴ συνείδηση καὶ τὴ λειτουργία της.

Οἱ θεληματικὲς ἁμαρτίες σκοτίζουν, ἐξασθενίζουν, καταπνίγουν, ἀποκοιμίζουν τὴ συνείδηση.

Κάθε ἁμαρτία πού δὲν ἐξαλείφεται μὲ τὴ μετάνοια, ἀφήνει τὴ βλαπτικὴ σφραγίδα της στὴ συνείδηση.

Ἡ ἐκούσια καὶ συνεχὴς ἁμαρτωλὴ ζωὴ σχεδὸν νεκρώνει τὴ συνείδηση. Δὲν εἶναι δυνατόν, ὡστόσο, αὐτὴ νὰ νεκρωθεῖ ἐντελῶς. Θὰ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο μέχρι τὸ φοβερὸ Κριτήριον τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ θὰ τὸν ἐνοχοποιήσει, ἂν τὴν καταπατοῦσε.

Σύμφωνα μὲ τοὺς ἁγίους πατέρες, ὁ ἀντίδικος τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀναφέρεται στὸ Εὐαγγέλιον (3), εἶναι ἡ συνείδηση. Καὶ πράγματι εἶναι ἀντίδικος, γιατί ἐναντιώνεται σὲ κάθε ἄνομο ἐγχείρημά μας.

Βαδίζοντας πρὸς τὸν οὐρανὸ, στὴ διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς σου, νὰ ἔχεις εἰρηνικὲς σχέσεις μ' αὐτὸν τὸν ἀντίδικον, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ κατηγορὸς σου τότε πού θ' ἀποφασίζεται ἡ κατάστασή σου στὴν αἰωνιότητα.

Λέει ἡ Γραφή: «Θὰ ἀπαλλάξει τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ δεινὰ ἕνας ἀξιόπιστος μάρτυρας»(4). Ἀξιόπιστος μάρτυρας εἶναι ἡ ἄμεμπτη συνείδηση. Ἡ ἄμεμπτη αὐτὴ συνείδηση τὴν ψυχὴ πού ἀκούει τὶς συμβουλές της θὰ τὴ λυτρώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες της μέχρι τὸν θάνατον καὶ ἀπὸ τὰ αἰώνια βάσανα μετὰ τὸν θάνατον.

Ὅπως ἡ κόψη τοῦ μαχαιριοῦ ἀκονίζεται μὲ τὴν πέτρα, ἔτσι καὶ ἡ συνείδηση ἀκονίζεται ἀπὸ τὴ νοητὴ πέτρα (5), τὸν Χριστό, μὲ τὴ μελέτη τοῦ λόγου Του, πού τὴ φωτίζει, καὶ μὲ τὴν τήρηση τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν.

Φωτισμένη καὶ ἀκονισμένη ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἡ συνείδηση, λεπτομερικὰ καὶ ὀλοκάθαρα φανερώνει στὸν ἄνθρωπον τὶς ἁμαρτίες του, ἀκόμα καὶ τὶς πιὸ μικρές.

Μὴν ἀσκεῖς βία στὸν ἀντίδικόν σου -μὴν παραβιάζεις τὴ συνείδησή σου!

Διαφορετικά, θα στερηθείς την πνευματική σου ἐλευθερία. Ἡ ἁμαρτία θα σε αἰχμαλωτίσει καὶ θα σε δέσει. Θλίβεται ὁ προφήτης μαζί με τὸν Θεὸ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐπιβουλεύονται τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό, παραβιάζοντας τὴ συνείδησή τους: «Ὁ Ἐφραΐμ καταπίεσε τὸν ἀντίδικό του, καταπάτησε τὸ δίκιο του, γιατί ἄρχισε νὰ ἀκολουθεῖ τὴ ματαιότητα»(6).

Ἡ «κόψη» τῆς συνειδήσεως εἶναι πολὺ λεπτή, πολὺ εὐαίσθητη, γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὴ φυλάει προσεκτικά. Καὶ τὴ φυλάει, ὅταν ἐκτελεῖ ὅλες τὶς ὑποδείξεις τῆς συνειδήσεως καὶ ὅταν, σὲ περίπτωση ἀθετήσεως κάποιας ἀπ' αὐτὲς λόγω ἀδυναμίας ἢ πλάνης, μετανοεῖ με δάκρυα.

Καμιὰν ἁμαρτία μὴ θεωρεῖς ἀσήμαντη. Κάθε ἁμαρτία ἀποτελεῖ παράβαση τοῦ Θεοῦ νόμου, ἐναντίωση στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καταπάτηση τῆς συνειδήσεως. Ἄλλωστε, ἀπὸ τὰ μικρά, ἀπὸ τὰ μηδαμινά, ὅπως νομίζουμε, ἁμαρτήματα ὀδηγούμαστε σιγὰ-σιγὰ στὰ μεγάλα. “Πόσο σοβαρὸ εἶναι αὐτό; Εἶναι βαριὰ ἁμαρτία; Μήπως δὲν εἶναι κἀν ἁμαρτία; Ναί, δὲν εἶναι ἁμαρτία!”. Ἔτσι σκέφτεται ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ σωτηρία του, ὅταν ἀποφασίζει νὰ γευθεῖ τὴν ἁμαρτωλὴ τροφή, τὴν τροφή ποὺ ἀπαγορεύει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Μὲ ἀβάσιμους συλλογισμοὺς καταπατᾷ διαρκῶς τὴ συνείδησή του. Ἔτσι, με τὸν καιρὸ, ἡ «κόψη» τῆς στομῶναι καὶ ἡ φωτεινότητα τῆς μειώνεται. Στὴν ψυχὴ ἀπλώνονται τὸ σκοτάδι καὶ ἡ παγωνιὰ —ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἀναισθησία.

Τελικὰ ἡ ἀναισθησία γίνεται πάγια κατάσταση τῆς ψυχῆς. Συχνὰ μάλιστα, συμβαίνει νὰ εἶναι ἱκανοποιημένη ἡ ψυχὴ με τὴν ἀναισθησία τῆς, θεωρώντας τὴν κατάσταση εὐάρεστη στὸν Θεό, κι ἔτσι νὰ ἔχει τὴ συνείδηση τῆς ἀναπαυμένη. Στὴν πραγματικότητα, βέβαια, ἀφοῦ ἔχασε τὴ μακάρια συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητάς τῆς, ποὺ εἶναι ἡ βάση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τύφλωσε καὶ ἀποκοίμισε τὴ συνείδηση (7).

Ἀθέατες τότε, μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ἀναισθησίας, διάφορες ἁμαρτίες ὁρμοῦν σὰν ληστὲς μέσα στὴν ψυχὴ καὶ τὴν κάνουν κρησφύγετό τους. Οἱ ἁμαρτίες αὐτές, μένοντας ἐκεῖ γιὰ πολὺ, γίνονται συνήθειες. Μὲ τὸν καιρὸ ἐδραιώνονται καὶ ἰσχυροποιοῦνται ὅσο καὶ οἱ φυσικὲς ιδιότητες τῆς ψυχῆς, καμιά φορά μάλιστα ξεπερνοῦν σὲ δύναμη ἀκόμα κι αὐτὲς τὶς φυσικὲς ιδιότητες. Οἱ ἁμαρτωλὲς συνήθειες ὀνομάζονται πάθη. Χωρὶς νὰ τὸ συνειδητοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἀλυσοδένεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ γίνεται αἰχμάλωτός τῆς, δοῦλος τῆς.

Ὅποιος ἀδιαφορεῖ συστηματικὰ γιὰ τὶς ὑπομνήσεις τῆς συνειδήσεως, ἀφήνει τὸν ἑαυτό του νὰ αἰχμαλωτιστεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος μόνο με ἔντονο προσωπικὸ ἀγῶνα καὶ με τὴ δυναμικὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ μπορέσει νὰ σπάσει τὶς ἀλυσίδες του καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ πάθη. Γιατί τὰ πάθη

ταυτίστηκαν με τὴ φύση του, ἔγιναν, θαρρεῖς, ιδιότητές της.

Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ! Μ' ὅλη τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐπιμέλεια φύλαξε τὴ συνείδησή σου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, πρῶτον, ὡς πρὸς τὴ σχέση σου με τὸν Θεό. Νὰ τηρεῖς ὅλες τὶς ἐντολές Του, τόσο ὅταν σὲ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι ὅσο καὶ ὅταν δὲ σὲ βλέπουν. Γιατί καὶ ὅταν δὲν σὲ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι, ὅ,τι κάνεις, ἀκόμα καὶ ὅ,τι σκέφτεσαι, γίνεται γνωστὸ στὸν Θεὸ καὶ στὴ συνείδησή σου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, δεύτερον, ὡς πρὸς τὴ σχέση σου με τὸν πλησίον. Μὴν ἀρκεῖσαι σὲ μίαν εὐπρεπῆ ἐξωτερικὴ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς συνανθρώπους σου. Πρέπει ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ σου νὰ ἱκανοποιεῖται ἡ συνείδησή σου. Καὶ ἡ συνείδηση ἱκανοποιεῖται, ὅταν ὄχι μόνο οἱ πράξεις σου ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθήματά σου γιὰ τὸν πλησίον ἀνταποκρίνονται στὶς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, τρίτον, ὡς πρὸς τὰ πράγματα, ἀποφεύγοντας τὰ περιττὰ καὶ τὰ πολυτελή. Νὰ θυμᾶσαι πῶς ὅλα τὰ ἀντικείμενα ποὺ χρησιμοποιοεῖς στὴν καθημερινή σου ζωὴ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, τέταρτον, ὡς πρὸς τὸν ἴδιο σου τὸν ἑαυτό. Μὴν ξεχνᾶς πῶς εἶσαι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ Τοῦ μοιάσεις (8), νὰ Τοῦ παρουσιάσεις κάποτε αὐτὴ τὴν εἰκόνα καθαρὴ καὶ ἄμεμπτη.

Ἀλίμονο, ἀλίμονο στὴν ψυχὴ, στὴν ὁποία ὁ Κύριος, τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, δὲν θ' ἀναγνωρίσει τὴν εἰκόνα Του! Ἀλίμονο στὴν ψυχὴ, στὴν ὁποία δὲν θὰ βρεῖ καμιάν ὁμοιότητα με τὸν ἑαυτό Του! Αὐτὴ ἡ ψυχὴ θ' ἀκούσει τὴν τρομερὴ καταδίκη: «Δὲν σὲ ξέρω!»(9). Ἡ ἄχρηστη εἰκόνα θὰ ριχθεῖ στὴν ἄσβεστη φλόγα τῆς γέεννας.

Ἀνέκφραστη καὶ ἀτελεύτητη, ἀπεναντίας, θὰ εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς, στὴν ὁποία ὁ Κύριος θ' ἀναγνωρίσει τὴν εἰκόνα Του, στὴν ὁποία θὰ δεῖ τὴν προπρωτικὴ θεία ὁμορφιά, δῶρο τῆς ἄπειρης ἀγαθότητάς Του στὸ πλάσμα Του. Αὐτὴ ἡ ὁμορφιά τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μετὰ τὴν προπατορικὴ πτώση χάθηκε, ἀλλὰ ἀποκαταστάθηκε καὶ αὐξήθηκε με τὴ λυτρωτικὴ οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωσε ἐντολὴ νὰ διατηροῦμε τὴ θεία ὁμορφιά τῆς ψυχῆς μας ἀκέραιη καὶ ἄσπιλη, ἀποφεύγοντας ὅλες τὶς ἀμαρτίες καὶ τηρώντας ὅλες τὶς εὐαγγελικὲς ἐντολές.

Τῆς ἀποφυγῆς τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν ἄγρυπνος ἐπιτηρητῆς καὶ ἀσίγητος παρακινητῆς εἶναι ἡ συνείδηση. Ἀμήν.

1. Ἀββᾶ Δωροθέου, ὁ.π., Γ', 40.

2. Βλ. Έβρ. 10:22.
3. Βλ Ματθ. 5:25. Λουκ. 12:58.
4. Παροιμ. 14:25.
5. Βλ Α' Κόρ. 10:4.
6. Ώσηε 5:11.
7. Βλ. Όσίου Ίωάννου τοϋ Σιναΐτου, ό.π.. ΙΖ.
8. Βλ. Γεν. 1:26-27.
9. Πρβλ. Ματθ. 25:12. Λουκ. 13:25, 27.

Πηγή: agiazoni.gr